

проектів законодавчих актів, участь в судових процесах та в правовій роботі установ і інших суб'єктах господарювання.

Правовий радник здійснює свою професійну діяльність у рамках трудових відносин. Також така діяльність здійснюється на підставі цивільно-правової угоди, у конторі юридичного радника та в цивільному відкритому або закритому товаристві за виключною участю правових радників і адвокатів, або в командитному товаристві, у якому вкладниками є виключно правові радники або правові радники та адвокати, при чому виключним предметом діяльності таких товариств є надання правової допомоги.

Правовий радник наділений правом надавати правову допомогу фізичним особам тільки в рамках здійснення професійної діяльності, у конторі правового радника або в товариствах, без одночасного перебування в трудових відносинах.

Обсяг правової допомоги, строки та умови її надання, а також оплата визначаються на підставі заключеного договору.

Правовий радник, який здійснює професійну діяльність у рамках трудових відносин, обіймає самостійну посаду, підпорядкований безпосередньо керівникові структурної одиниці. Якщо в структурній одиниці працює двоє або більше правових радників, тому одному з них доручається координація правової допомоги в цій одиниці. У державному або самоврядному органі правовий радник здійснює правову допомогу в підрозділі або структурній одиниці, у бюро, відділі або на окремій посаді з юридичних питань, яка безпосередньо підпорядкована керівникові цього органу. У державному органі правовий радник може працювати також і в іншому окремому підрозділі або структурній одиниці та бути підпорядкованим керівникові.

Правовий радник під час виконання професійних дій користується свободою слова та письма в межах, визначених положеннями польського законодавства та обґрунтованої необхідності.

Правовий радник зобов'язаний самоусунути від здійснення професійних дій у власній справі або в тому випадку, якщо противником структурної одиниці, яка надала йому повноваження є інша структурна одиниця, у якій він працює, або, якщо справа стосується сторони, з якою він перебуває в таких відносинах, що можуть мати вплив на результат справи.

Правовий радник, який здійснює професійну діяльність в рамках трудових відносин, має право одночасно працювати в одній і більше структурних одиницях та більш, ніж на одну ставку. До робочого часу правового радника також зараховується і той час, який необхідний йому для покладення справ за межами приміщення структурної одиниці, особливо в судах та в інших органах, а також час, необхідний для підготовки до згаданих дій. Робочий час правового радника в офісі структурної одиниці не може бути меншим, ніж дві п'яті робочого часу, визначеного в договорі, укладеному з правовим радником.

Правовий радник має право відмовитися від надання правової допомоги з важливих причин. Правовий радник, відмовляючись від повноважень, розриваючи договір про виконання правових робіт або угоду-замовлення, зобов'язаний провести всі необхідні дії для того, щоб наведена обставина не мала негативного впливу на подальший перебіг справ, які він веде.

Вартість правової допомоги, наданої правовим радником за дорученням держави, відшкодовується державою. Державою Польща передбачено стимулювання правової праці правового радника, який здійснює юридичну професійну діяльність на підставі трудових відносин має право на оплату праці та інші соціальні допомоги, визначені колективним трудовим договором або положеннями про оплату праці працівників, що є обов'язковими в структурній одиниці, у якій працює правовий радник. Дана заробітна плата не може бути меншою, від заробітної плати, що передбачена для посади головного спеціаліста або іншої посади, прирівняної до неї. Правовий радник має право на додаткову оплату в розмірі не менш як 65 % від вартості представництва в суді тієї сторони, на користь якої були

присуджені кошти, визнані за нею в результаті укладення угоди, мирової угоди, прийняття рішення іноземним арбітражем або в результаті виконання рішення суду, якщо згадані кошти були стягнуті з протилежної сторони

У державних одиницях бюджетної сфери конкретний розмір та строки виплати виробітної плати визначаються цивільно-правовою угодою.

Цікавою є правова норма про те, що на підставі статті 22⁶ Закону Польщі «Про правових радників» правовий радник (юрисконсульт) підлягає обов'язковому страхуванню від цивільної відповідальності за шкоду, завдану ним під час виконання професійної діяльності при наданні юридичних консультацій, складанні юридичних експертних, опрацюванні проектів законодавчих актів та участі в судових процесах і роботі в установах.

Такий досвід слід запозичити Україною. Адже в Загальному положенні про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації України не передбачено розмір оплати юрисконсультів, обов'язкове страхування від цивільної відповідальності за шкоду завдану при здійсненні юридичного обслуговування юридичних осіб тощо [1].

Використані джерела:

1. *Загальне положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2008, №1040 // УК. – 2008. - №238. – 18 грудня.*
2. *Про правових радників: Закон Польщі від 06.07.1983 року // Банчук О., Демкова М. Правова допомога: зарубіжний досвід та пропозиції для України // Центр політико-правових реформ. Вид-во «Факт». – Київ. – 2004.*

Уркевич Віталій Юрійович,

*професор кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
доктор юридичних наук, професор*

ПРО ПРАВО НА СТВОРЕННЯ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Фермерські господарства є найяскравішими суб'єктами аграрного права й найпоширенішою організаційно-правовою формою сільськогосподарських підприємств (згідно даних Державної служби статистики України станом на 1 липня 2015 р. зареєстровано 43429 таких господарств). Як відомо, правові, економічні та соціальні засади створення та діяльності фермерських господарств як прогресивної форми підприємницької діяльності громадян у галузі сільського господарства визначено Законом України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 р., № 973-IV. Розглянемо нормативні приписи щодо права на створення фермерських господарств

Згідно п. 1 ст. 5 «Громадяни, які мають право на створення фермерського господарства» названого Закону, таке право має кожний дієздатний громадянин України, який досяг 18-річного віку та виявив бажання створити це господарство. Для громадян, які не мають у власності чи в оренді земель сільськогосподарського призначення, створення фермерського господарства починається з отримання (надання) у власність або в оренду земельної ділянки державної чи комунальної власності з метою ведення господарства у розмірі земельної частки (паю) члена сільськогосподарського підприємства, розташованого на території відповідної ради (п. 5 ст. 7 Закону). Зважаючи на це такі громадяни України

мають володіти не лише загальною (цивільною), а й спеціальною (земельною, аграрною) правоздатністю, оскільки названу земельну ділянку можуть набути лише особи, які мають досвід роботи у сільському господарстві або ж освіту, здобуту в аграрному навчальному закладі. За ст. 8 Закону, після одержання засновником документу на право власності на земельну ділянку або укладення договору оренди земельної ділянки та їх державної реєстрації, фермерське господарство підлягає державній реєстрації у порядку, встановленому для державної реєстрації юридичних осіб. Такий порядок регламентовано Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» від 15 травня 2003 р., № 755-IV.

Для фермерських господарств (як і для інших сільськогосподарських підприємств кооперативного типу) притаманний інститут членства. Членами таких господарств можуть бути подружжя, їх батьки, діти, які досягли 14-річного віку, інші члени сім'ї, родичі, які об'єдналися для спільного ведення фермерського господарства, визнають і дотримуються положень статуту господарства. Членами фермерського господарства не можуть бути особи, які працюють в ньому за трудовим договором (контрактом). При створенні господарства одним із членів сім'ї інші члени сім'ї, а також родичі набувають статусу члена цього фермерського господарства після внесення змін до його статуту щодо їх членства в ньому. Засновник фермерського господарства набуває статусу його члена з моменту державної реєстрації господарства.

Проте наведені положення аграрного законодавства України не дають відповіді на такі запитання: яку кількість фермерських господарств може заснувати один і той же громадянин України; чи може він отримати декілька земельних ділянок з державної чи комунальної власності для створення різних фермерських господарств; у скількох фермерських господарствах фізична особа може набути членства, користуватися правами й виконувати обов'язки члена таких господарств? Ці запитання продикувані практикою створення й функціонування фермерських господарств, адже відомі випадки, коли один і той же громадянин України одночасно створив декілька фермерських господарств, що пройшли державну реєстрацію в установленому порядку.

При відповіді на них слід враховувати особливості організаційно-правової форми фермерського господарства. Таке господарство є специфічною формою підприємницької діяльності громадян України, утворюється на добровільних засадах та є родинно-сімейно-трудовим об'єднанням. А звідси є обов'язковою трудова участь членів господарства у діяльності такої юридичної особи. При цьому така трудова участь має здійснюватися фізичною особою в господарстві за місцем основної роботи, членам фермерського господарства видаються трудові книжки (п. 4 ст. 27 Закону). Згідно п. 4.1. Інструкції про порядок ведення трудових книжок працівників, затвердженої спільним наказом Міністерства праці України, Міністерства юстиції України й Міністерства соціального захисту населення України від 29 липня 1993 р., № 58, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 17 серпня 1993 р. за № 110, відповідні записи до трудових книжок членів фермерського господарства вносяться його головою, підтверджуються його підписом та завіряються печаткою місцевого органу державної виконавчої влади (місцевою державною адміністрацією).

Викладене дозволяє зробити висновок, що один і той же громадянин України одночасно може заснувати лише одне фермерське господарство. Для його створення він може лише один раз отримати безоплатно у власність земельну ділянку з державної чи комунальної власності для ведення фермерського господарства у розмірі земельної частки (паю) члена сільськогосподарського підприємства, розташованого на території відповідної місцевої ради. Фізична особа може перебувати у членських відносинах лише з одним фермерським господарством, бо вона має виконувати у ньому відповідну трудову функцію за місцем основної роботи.

Вважаємо що відповідні нормативні обмеження щодо реалізації права на створення одного фермерського господарства та членства лише в одному такому господарстві слід вкрити у Законах України «Про фермерське господарство» та «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців».

*Уцаповська Оксана Іванівна,
здобувач кафедри земельного та
аграрного права КНУ імені Тараса Шевченка*

ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ПЛАНУВАННЯ В ЗЕМЕЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Згідно з Конституцією України земля як об'єкт права власності Українського народу (ст. 13) є водночас основним національним багатством, що перебуває під особливою (ст. 14) охороною держави. Такі конституційні імперативи зобов'язують державу в особі органів державної влади і місцевого самоврядування забезпечувати не лише здійснення прав власника на землю від імені Українського народу, а й реалізувати належні державі ключові функції державного і самоврядного регулювання земельних відносин, серед яких у теорії земельного права України особливо вирізняється планування у сфері використання і охорони землі як території у межах державного кордону, континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони, тобто просторового операційного базису для життєдіяльності людини, а також як головного засобу виробництва у сільському і лісовому господарстві, об'єкта інвестиційного розвитку територій, як основного об'єкта навколишнього природного середовища.

Планування є універсальною функцією держави, яка охоплює всі сфери економіки, держави і суспільства, включаючи передусім використання та охорону землі, оскільки в сучасних умовах від результативності планування залежатиме успіх реалізації положень Стратегії сталого розвитку "Україна - 2020" за такими пріоритетами розвитку, як проведення земельної реформи, програми залучення інвестицій, реформування відносин у сфері державної власності, збереження навколишнього природного середовища, забезпечення безпеки та якості харчових продуктів, дерегуляція підприємництва, розвиток малого і середнього бізнесу, оподаткування, захист економічної конкуренції, ринку капіталу, розвиток транспортної і телекомунікаційної інфраструктури, енергетики, забезпечення сталого розвитку сільського господарства і рибальства тощо.

Виходячи з такого функціонального призначення планування його можна розглядати у різних науково-прикладних аспектах, включаючи й земельно-правовий. Як зазначається у Генеральній схемі планування території України, затвердженій Законом України від 07.02.2002 року відсутність науково обгрунтованої стратегії ефективного використання як території країни у цілому, так і окремих населених пунктів і регіонів є основною причиною наявності значних диспропорцій використання території України, незадовільного санітарно-епідемічного та екологічного стану її території, численних недоліків функціонування систем розселення, неузгодженості соціального, економічного, містобудівного та екологічного аспектів розвитку населених пунктів та прилеглих територій. Тому розкриття юридичної природи планування у сучасному земельному праві України потребує передусім визначення поняття планування як земельно-правової категорії з огляду на зроблені у вітчизняній та зарубіжних правових доктринах дослідження істотних ознак цього поняття, які дозволять найбільш повно розкрити правову сутність планування у сфері використання і охорони земель, здійснення суб'єктивних прав на земельні ділянки, захисту земельних прав,